

гармонійній реалізації особистості у суспільній діяльності. Саме такі риси й визначають лідера. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває дослідження питань формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти в молодіжних центрах України, які надають платформу для практичного застосування теоретичних знань, сприяють розвитку комунікативних навичок та розвивають вміння працювати в команді.

Ключові слова: молодіжні центри України, лідер, лідерська компетентність, молодіжні програми, здобувачі вищої освіти, проєктна діяльність.

УДК 378.4 «364»:37.016:37.02

**FEATURES OF THE TEACHING OF HUMANITARIAN DISCIPLINES
AT THE MYKOLAIV NATIONAL AGRARIAN UNIVERSITY UNDER
THE CONDITIONS OF THE MARITAL STATE**

**ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН У
МИКОЛАЇВСЬКОМУ НАЦІОНАЛЬНОМУ АГРАРНОМУ
УНІВЕРСИТЕТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Наталія Шарата

доктор педагогічних наук, професор

E-mail: sharata@mnau.edu.ua

ORCID 0000-0002-6306-6934

Миколаївський національний
аграрний університет, Україна

Nataliia Sharata

D.Sc. in Pedagogy, Professor,

E-mail: sharata@mnau.edu.ua

ORCID 0000-0002-6306-6934

Mykolayiv National Agrarian
University, Ukraine

ABSTRACT

Russian military aggression against Ukraine has caused significant challenges for the higher education system, including significant restrictions on access to education. In response to these difficulties, higher education institutions are adapting the educational process by introducing innovative technologies and flexible learning formats. The main goal of such measures is to ensure the continuity of education and maintain its quality under martial law. The introduction of adaptive approaches allows to take into account the individual needs of each student, while maintaining access to knowledge and educational standards even in difficult circumstances.

The relevance of humanities education research is growing in times of crisis, as traditional teaching models are not effective enough in times of instability. The war has caused significant changes in the educational process, including the transformation of learning methods and the increase in stress factors that affect the mental state of participants of the educational process. The article examines the challenges faced by humanities education in the current context and analyzes adaptive strategies aimed at preserving the quality of education, supporting the psychological well-being of students and the effectiveness of learning in crisis situations.

The study of the humanities plays a key role in forming a stable connection between an individual and his or her own culture, which is extremely important for

Ukrainian society in the context of preserving national identity. In today's world, characterized by technocratic and globalization processes, humanities education performs not only an educational but also a socio-cultural function. It contributes to the formation of value orientations, the development of critical thinking, and the awareness of historical continuity. The effective fulfillment of these tasks is possible only if the educational process is organized in a quality manner that meets the current challenges and needs of society.

In today's environment, preserving the humanitarian component in education is of particular importance, as humanitarian knowledge and thinking contribute to the formation of a cultural personality and determine the humanistic aspects of human existence. Taking into account the historical and cultural peculiarities of the development of Ukrainian education, it is important to study the impact of global changes on the educational system. This applies not only to the transformation of educational approaches, but also to educational processes that play a key role in the formation of the individual and the preparation of future generations for the challenges of the modern world.

Key words: *humanities, martial law, higher education applicant.*

Актуальність теми. Актуальність дослідження гуманітарної освіти зростає в умовах кризи, оскільки традиційні моделі навчання виявляються недостатньо ефективними в нестабільних обставинах. Війна спричинила значні зміни в освітньому процесі, зокрема трансформацію форм навчання та посилення стресових факторів, що впливають на психічний стан учасників освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «гуманітарні науки» у класичному розумінні охоплює кілька важливих аспектів.

По-перше, це галузь досліджень, об'єктом яких є людина як суспільна, культурна, моральна й духовна істота. До штучних життєвих середовищ належать не лише матеріальні об'єкти, як-от знаряддя праці, житло чи предмети побуту, але й нематеріальні складові: уявлення, вірування, ідеї, звичаї, способи життя, суспільні й політичні інститути (Лісовий, 2023).

По-друге, гуманітарні науки включають суспільні дисципліни, що досліджують розвиток людського суспільства, з-поміж яких: філософія, історія, політична економія, філологія, право, мистецтвознавство та інші (Мельничук).

По-третє, гуманітарні науки є важливим елементом освітнього процесу, що реалізуються в різних формах, зокрема під час проведення конференцій, семінарів, дискусій, що відбуваються не лише в академічному середовищі, а й у засобах масової інформації та віртуальному комунікативному просторі.

І. Таможська у своїх дослідженнях підкреслює, що для успішної життєдіяльності людини недостатньо лише ґрунтовного оволодіння професійними знаннями, адже під час навчання у закладі освіти здобувачі освіти повинні здобувати практичний досвід соціальної взаємодії. Важливим є також розвиток професійної майстерності та творчої інтуїції, адаптованих до динамічно змінних умов сучасного природно-соціального середовища. Здобувачі вищої освіти мають формувати власне бачення світу, громадянську позицію та демонструвати високий рівень професійної компетентності у своїй діяльності.

Розв'язання проблем, пов'язаних із соціально-педагогічними, психологічними, виховними та організаційними аспектами професійного становлення майбутніх фахівців, повинно здійснюватися через процеси соціалізації, професіоналізації та самореалізації здобувачів вищої освіти у межах закладу вищої освіти. Забезпечення взаємозв'язку цих ключових завдань сприятиме підготовці здобувачів вищої освіти до вільного входження у сучасний інформаційний простір професійної діяльності. Авторка наголошує, що всі ці аспекти є важливими складовими гуманітарної підготовки у закладах вищої освіти (Таможська, 2014).

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Метою нашого дослідження є визначення ключових викликів, яких зазнають здобувачі вищої освіти та науково-педагогічні працівники гуманітарних дисциплін у воєнний час, а також розробка шляхів їх подолання. Нами було розглянуто такі завдання: проаналізовано психологічний стан здобувачів вищої освіти і науково-педагогічних працівників під час бойових дій (питання стресу, страху та адаптації до нових умов навчання) та визначено особливості викладання гуманітарних дисциплін у Миколаївському національному аграрному університеті під час війни.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Гуманітарні науки відіграють важливу роль у формуванні критичного мислення, розширенні культурної обізнаності та світогляду здобувачів вищої освіти. Повномасштабне вторгнення, що розпочалося 24 лютого 2022 року, завдало українській системі вищої освіти значно більшого удару, ніж попередні карантинні обмеження. Руйнування освітньої інфраструктури, втрати людського капіталу та складнощі з відновленням освітнього процесу в умовах воєнного стану стали серйозними викликами перед системою вищої освіти. Соціальні, психологічні та економічні наслідки війни серйозно вплинули на всіх учасників освітнього процесу, що потребує перегляду підходів до викладання гуманітарних дисциплін.

Таким чином, сучасна система вищої освіти, зокрема гуманітарна, потребує адаптації до нових реалій.

Сьогодні в Україні використовуються три основні форми навчання: дистанційна, аудиторна та змішана, вибір яких залежить від специфіки закладу вищої освіти та навчальної програми. Водночас кожна з цих форм має свої особливості та вимагає вирішення окремих проблем, з-поміж яких: технічна підтримка, доступ до навчальних матеріалів і забезпечення ефективної взаємодії між науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти. Така різноманітність форматів створює додаткові виклики для всіх учасників освітнього процесу.

Перехід на дистанційне навчання став ключовим механізмом подолання проблеми фізичної неможливості закладів вищої освіти. Сучасні інформаційні технології сприяють ефективній організації освітнього процесу завдяки використанню онлайн-платформ, з-поміж яких: Moodle, Google Classroom, Zoom тощо. Значну роль у цьому контексті відіграє застосування інтерактивних методів навчання, зокрема проведення вебінарів, онлайн-тестувань, створення дискусійних форумів та організація індивідуальних консультацій.

У деяких закладах вищої освіти застосовується змішане навчання, що

передбачає проведення теоретичних занять в онлайн-режимі, тоді як практичні заняття, за можливості, організовуються в форматі офлайн. Такий підхід сприяє більш глибокому засвоєнню матеріалу, особливо в тих випадках, коли формування професійних навичок потребує безпосередньої взаємодії здобувачів вищої освіти із науково-педагогічними працівниками.

Для підтримання безперервності освітнього процесу впроваджуються різноманітні адаптивні підходи, з-поміж яких: місце та формат навчання, інноваційні технології тощо із врахуванням потреб кожного здобувача вищої освіти. Вищезазначені підходи, спрямовані на збереження доступу до знань і підтримання стандартів освіти навіть в умовах воєнних дій.

Сьогодні заклади вищої освіти демонструють гнучкість і здатність швидко адаптуватися до нових реалій, забезпечуючи здобувачам вищої освіти можливість отримувати знання як аудиторно, так і дистанційно. Завдяки цьому вдається не лише підтримувати якість освіти, але й сприяти психологічній стабільності здобувачів освіти, що є критично важливим в умовах воєнних викликів.

Дослідження проводилось у період з вересня 2024 року по листопад 2024 року на базі Миколаївського національного аграрного університету, метою якого було вивчення впливу воєнного стану на освітній процес та виклики, з якими стикаються здобувачі вищої освіти та науково-педагогічні працівники. Для досягнення цієї мети було застосовано метод опитування, що охопив 100 респондентів, з-поміж яких: 88 здобувачів вищої освіти і 12 науково-педагогічних працівників гуманітарних дисциплін.

Основним критерієм для участі у дослідженні був існуючий досвід навчання або викладання в умовах воєнного стану. Застосовувалися етичні принципи, що передбачали добровільність участі, дотримання конфіденційності, отримання згоди та врахування емоційного стану респондентів. Усі учасники були проінформовані про мету дослідження, можливі результати участі, що сприяло побудові довірчих відносин і забезпечувало відкриту комунікацію.

Нами було приділено особливу увагу психологічному стану респондентів, враховуючи можливий вплив стресу та інших емоційних розладів, викликаних війною. У разі потреби було передбачено заходи підтримки для учасників.

Аналіз зосереджувався на впливі війни на освітній процес, психологічний стан і соціальну адаптацію респондентів. Результати дослідження спрямовані на вдосконалення підходів до організації освітнього процесу в умовах кризи та підтримку психологічного благополуччя учасників освітнього процесу.

У межах дослідження було проведено опитування серед здобувачів і науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти, метою якого стало оцінювання впливу воєнних дій на освітній процес та виявлення основних проблем, з якими стикаються учасники цього процесу. Особливу увагу приділено вивченню емоційного стану здобувачів вищої освіти та викладачів, що включало аналіз їхніх самооцінок психологічного благополуччя та визначення основних емоційних труднощів, що виникли внаслідок війни.

Опитування дозволило отримати дані про те, як змінилися умови навчання та викладання під час воєнного стану. Зокрема, дослідження виявило, що війна суттєво вплинула на рівень мотивації, здатність концентруватися, а також на загальне сприйняття якості освітнього процесу. Учасники зазначали, що емоційна напруга, страх, тривожність та відчуття невизначеності є постійними

викликами, що ускладнюють як навчання, так і викладацьку діяльність.

Результати опитування підкреслили необхідність впровадження психологічної підтримки в освітньому середовищі. Аналіз зібраних даних дозволив краще зрозуміти емоційний стан студентської молоді та викладачів, що є важливим для забезпечення ефективного та стабільного функціонування системи освіти в умовах війни.

Нами було розроблено шкалу оцінки тривожності в освітньому процесі під час воєнного стану, метою якої є визначення рівня тривожності здобувачів вищої освіти і викладачів, що пов'язана з різними аспектами навчання в умовах війни. Під час складання шкали було враховано психологічний тиск, технічні труднощі, адаптацію методів викладання та зміну навчальних матеріалів.

Для аналізу нами було підготовлено анкети та розроблено таблиці, у яких відображено результати опитування.

У таблицях 1.1 та 1.2 представлені дані, що відображають вплив війни на аспекти вивчення гуманітарних дисциплін.

Таблиця 1.1 Основні аспекти впливу війни на освітній процес у здобувачів вищої освіти

Критерій	Кількість здобувачів вищої освіти
Психологічний тиск	72
Адаптація методів викладання/навчання	70
Зміни в навчальних матеріалах	24

Авторська розробка

Таблиця 1.2 Основні аспекти впливу війни на освітній процес у науково-педагогічних працівників

Критерій	Кількість здобувачів вищої освіти
Психологічний тиск	10
Адаптація методів викладання/навчання	6
Зміни в навчальних матеріалах	8

Авторська розробка

Відповідно до результатів опитування можна зробити висновок, що як здобувачі, так і науково-педагогічні працівники стикаються із викликами під час війни, зокрема 72 здобувачі та 10 викладачів мають підвищену тривожність, депресивні розлади, що може негативно позначатися на успішності, ускладнюючи освітній процес.

Постійне відчуття небезпеки та страх перед непередбачуваністю військових дій погіршують психологічний стан студентської молоді. Цей аспект набуває особливого значення під час розробки програм підтримки, адже саме молодь перебуває на етапі формування особистості та психологічного розвитку. В умовах війни зовнішні стресові чинники посилюють вразливість здобувачів освіти, ускладнюючи адаптацію до змін та знижуючи доступність ресурсів для подолання стресу.

Доцільним є застосування технологій, що забезпечують гнучкість освітнього процесу, адаптовану до реальних умов життя учасників освітнього процесу.

У відповідь на виклики, спричинені військовими діями, більшість викладачів адаптували свої методи роботи, перейшовши на змішаний формат навчання. Цей підхід забезпечує більшу гнучкість у педагогічних стратегіях та дозволяє підтримувати належний рівень освіти навіть за складних умов. Викладачі активно розробляють нові стратегії, спрямовані на задоволення актуальних потреб здобувачів вищої освіти, зокрема впроваджують технології, що компенсують недоліки традиційних форм навчання.

Адаптація методів навчання стала ключовим чинником у зацікавленості здобувачів вищої освіти до здобуття знань, незалежно від зовнішніх обставин. Важливо також зазначити, що близько 67% опитуваних викладачів повідомили про внесення змін у навчальні матеріали для підвищення їх доступності та зрозумілості, що дозволило полегшити сприйняття нової інформації та сприяти її ефективному засвоєнню, навіть за умов підвищеного тиску, що свідчить про усвідомлення викладачами важливості підтримки здобувачів вищої освіти в умовах кризи, адаптуючи матеріали та підходи відповідно до їхніх потреб.

Гуманітарна освіта відіграє ключову роль у формуванні громадянської культури, що є невід'ємною складовою професійного становлення майбутніх фахівців. Гуманітарні дисципліни сприяють розвитку таких особистісних якостей, як моральність, етичність та громадянська відповідальність, що дозволяє формувати не лише високопрофесійних, а й соціально свідомих фахівців. Важливість гуманітарної освіти полягає також у її здатності сприяти формуванню навичок психологічної стійкості та ефективного керування стресом, що є особливо актуальним у сучасних умовах постійних змін і викликів.

Сучасні освітньо-професійні програми у вищій школі включають низку соціально-гуманітарних дисциплін, що забезпечують необхідний рівень компетентностей майбутніх фахівців. До таких дисциплін належать соціологія, історія та культура України, українська мова (за професійним спрямуванням) тощо. Ці освітні компоненти не лише забезпечують здобувачів вищої освіти знаннями, необхідними для виконання професійних завдань, але й сприяють розвитку критичного мислення, рефлексії та соціальної відповідальності.

Освітні компоненти історичного спрямування, такі як «Історія та культура України», забезпечують здобувачів освіти знаннями про історичне минуле народу, сприяючи усвідомленню сутності історичних процесів, формуючи здатність орієнтуватися у спектрі різноманітних поглядів на історичні явища та події, що є необхідним для розвитку аналітичних і критичних навичок. Вивчення історії дозволяє формувати визначену систему компетентностей, спрямованих на інтеграцію національної ідентичності з сучасними викликами глобалізації.

Дисципліна «Історія та культура України» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про історичні та культурні процеси, що відбувалися на території України від найдавніших часів до сьогодення. Основною метою вивчення курсу є знання про значення культурного розвитку суспільства, виховання поваги до національних і духовних цінностей, а також формування загальноосвітнього рівня, необхідного для професійного становлення та самовдосконалення.

Одним із ефективних методів самостійного опрацювання курсу «Історія та культура України» є використання різноманітних інструментів для структурування та візуалізації інформації. До таких засобів належать графічні

зображення битв, створення презентацій, визначення ключових понять та складання змістовно-хронологічних таблиць, що не лише систематизують інформацію, а й активізують мислення здобувачів вищої освіти.

Зокрема, варто поєднувати хронологічні дані з аналізом соціально-економічних і політичних процесів відповідної доби. Такий підхід забезпечує не механічне заучування, а глибше розуміння історичних явищ та їх вплив на подальший розвиток суспільства.

Навчальна дисципліна «Філософія» має важливе значення для формування філософського світогляду та глибшого розуміння дійсності. Її ключові розділи – етика, естетика та логіка – забезпечують розвиток моральних і естетичних цінностей, що є базою для професійного та особистісного розвитку. Вивчення етики сприяє усвідомленню значення моральних принципів у професійній діяльності, а естетика дозволяє оцінювати культурні та суспільні явища з точки зору їх естетичної цінності.

Вивчення логіки надає здобувачам фундаментальні знання про закони і форми мислення, сприяє розвитку аналітичних навичок, допомагає виявляти помилки у процесі міркування та критично оцінювати аргументи. Оволодіння логічними прийомами є важливим для перевірки обґрунтованості висновків та аналізу наукових концепцій.

Отже, філософія є невід’ємною складовою освітнього процесу, що сприяє розвитку критичного мислення, умінню аналізувати складні проблеми та робити обґрунтовані висновки в різних професійних сферах.

Соціологія, як дисципліна, надає майбутнім фахівцям знання про соціальні структури, механізми взаємодії та суспільні процеси. Завдяки соціологічним дослідженням здобувачі вищої освіти отримують можливість аналізувати соціальні проблеми, що важливо для ефективної взаємодії з різними соціальними групами. Ці знання є ключовими для розвитку навичок професійного спілкування та формування продуктивних відносин у професійній сфері.

Курс «Українська мова (за професійним спрямуванням)» спрямований на вдосконалення мовної культури, формування мовної грамотності та комунікативної компетентності. Вивчення мовних аспектів, таких як фонетика, морфологія, синтаксис та лексика, дозволяє здобувачам вищої освіти опанувати різноманітні мовні стилі. Окрема увага приділяється сучасній мовній політиці, етикету та взаємозв’язку мови й культури. Ці знання є основою для ефективного професійного спілкування, що є необхідним у будь-якій сфері діяльності.

Викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» має подаватися, на нашу думку, після початку вивчення фахових дисциплін та засвоєння певної професійної, зокрема термінологічної, лексики. Пріоритетом повинно стати опрацювання, крім лінгвістичної, фахової літератури з метою здобування інформації, а також розвиток умінь усної та письмової професійно спрямованої компетенції в галузі наукового й технічного перекладу опрацьованих науково-професійних текстів (Шарата, 2022).

Одним із важливих завдань курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є практичне ознайомлення з різного типу словниками й вироблення навичок користування ними. Систематична робота здобувача вищої освіти з різного типу лексикографічними працями сприяє збагаченню лексичного та фразеологічного запасу, удосконаленню мовної грамотності,

підвищенню культури та збільшує можливість засвоєння нових понять. Уміння працювати з термінологічними словниками дає змогу поповнити знання студентів лексичними одиницями обраного фаху текстів (Шарата, 2022).

Робота зі словниками є важливим засобом удосконалення мовної компетентності та збагачення індивідуального словникового запасу. Зокрема, добір українських відповідників до іншомовних слів сприяє кращому розумінню мовних норм, усвідомленню лексичного багатства рідної мови та розвитку комунікативних навичок. Водночас це допомагає уникати невинновданого використання запозичень і сприяє формуванню грамотного мовлення.

Опрацювання фразеологічних одиниць відіграє важливу роль у глибшому розумінні семантики, стилістичних особливостей та виразних засобів української мови. Фразеологізми відображають культурні традиції народу, його світогляд і історичний досвід, тому їхнє активне використання сприяє точності та виразності мовлення. Опанування фразеології також є важливим для підготовки фахівців у різних галузях, адже правильне використання стійких мовних зворотів підвищує якість професійної комунікації.

Одним із ефективних методів самостійного вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» є робота з електронними ресурсами, зокрема перегляд занять з державної мови, інтерактивні словники та онлайн-платформи сприяють удосконаленню мовної грамотності здобувачів вищої освіти. Зокрема, вивчення рекомендацій відомих мовознавців, зокрема Олександра Пономарева, дозволяє уникати поширених помилок, засвоювати нормативні мовні конструкції та покращувати культуру мовлення.

Важливим аспектом розвитку комунікативних навичок є аналіз публічних виступів сучасних ораторів. Дослідження їхніх риторичних прийомів та стилістичних засобів допомагає здобувачам вищої освіти критично оцінювати мовні стратегії, покращувати власні навички публічного мовлення й опановувати ефективні методи аргументації, що сприяє підготовці до професійної та соціальної діяльності, забезпечуючи впевнену й переконливу комунікацію в різних сферах суспільного життя.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Вивчення гуманітарних дисциплін є невід’ємною складовою професійної підготовки, оскільки вони сприяють формуванню широкого світогляду, соціальної відповідальності майбутніх фахівців. В умовах сучасного суспільства, зокрема у військовий час, значення таких дисциплін набуває особливого значення. Вони не лише забезпечують фахову підготовку, а й допомагають розвивати критичне мислення, стійкість до інформаційних впливів та здатність аналізувати складні соціально-політичні процеси.

Гуманітарні науки формують морально-етичні орієнтири, зміцнюють національну ідентичність та підтримують психологічну стійкість громадян. Вони сприяють збереженню культурної спадщини, популяризації рідної мови та усвідомленню історичної перспективи, що є важливими чинниками консолідації суспільства в умовах кризових ситуацій. Таким чином, гуманітарні дисципліни відіграють провідну роль не лише у професійному становленні особистості, а й у формуванні згуртованого, свідомого та стійкого до викликів суспільства.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Лісовий, В. С. (2023) Гуманітарні науки. *Енциклопедія сучасної України*, т. 6, редкол. І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. URL: <https://esu.com.ua/article-24653>.

Словник іншомовних слів Мельничука URL: <https://slovopedia.org.ua>.

Таможська, І. В. (2014) *Формування вмінь ділового спілкування майбутніх фахівців технічного профілю у процесі вивчення соціально-гуманітарних дисциплін*: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». Х. – 20 с.

Шарата Н. (2022) Методика викладання дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» в аграрних закладах вищої освіти // *Українознавчий вимір у сучасній науці: гуманітарний аспект*: матеріали VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 квітня 2022 р., Миколаїв : МНАУ. С. 119-121.

REFERENCES

Lisovyi, V. S. (2023) Humanities. *Encyclopedia of Modern Ukraine*, vol. 6, eds. I. M. Dziuba, A. I. Zhukovsky, M. G. Zheleznyak, et al. Kyiv: Institute of Encyclopedic Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine. URL: <https://esu.com.ua/article-24653> [in Ukrainian].

Ukrainian dictionary of foreign words, Melnychuk, URL: <https://slovopedia.org.ua>. [in Ukrainian].

Tamozska, I. V. (2014) *Formation of business communication skills of future technical specialists in the process of studying social and humanitarian disciplines*: PhD thesis for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: specialty 13.00.04 «Theory and Methods of Vocational Education». Kharkiv. 20 p. [in Ukrainian].

Sharata N. (2022) Methods of teaching the discipline «Ukrainian language (for professional purposes)» in agricultural institutions of higher education // *Ukrainian Scientific Dimension in Modern Science: Humanitarian Aspect*: materials of the VI All-Ukrainian Scientific and Practical Conference, April 29, Mykolaiv: MNAU, 2022. P. 119-121 [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

Військова агресія росії проти України спричинила значні виклики для системи вищої освіти, зокрема суттєві обмеження доступу до навчання. У відповідь на ці труднощі заклади вищої освіти адаптують освітній процес, впроваджуючи інноваційні технології та гнучкі формати навчання. Основна мета таких заходів – забезпечення безперервності освіти та підтримання її якості в умовах воєнного стану. Використання адаптивних підходів дозволяє враховувати потреби кожного здобувача освіти, зберігаючи доступ до знань та освітніх стандартів навіть у складних обставинах.

У статті розглядаються виклики, з якими стикається гуманітарна освіта в сучасних умовах, та аналізуються адаптивні стратегії, спрямовані на збереження якості освіти, підтримку психологічного добробуту здобувачів освіти та ефективність навчання в кризових ситуаціях.

Вивчення гуманітарних наук відіграє ключову роль у формуванні стійкого

зв'язку особистості з власною культурою, що є надзвичайно важливим для українського суспільства в умовах збереження національної ідентичності. У сучасному світі, який характеризується технократичними й глобалізаційними процесами, гуманітарна освіта виконує не лише освітню, а й соціокультурну функцію. Вона сприяє формуванню ціннісних орієнтирів, розвитку критичного мислення та усвідомленню історичної спадкоємності. Ефективне виконання цих завдань можливе лише за умови якісної організації освітнього процесу, що відповідає сучасним викликам і потребам суспільства.

У сучасних умовах збереження гуманітарної складової в освіті набуває особливої значущості, оскільки гуманітарні знання та мислення сприяють формуванню культурної особистості та визначають гуманістичні аспекти людського буття. З урахуванням історико-культурних особливостей розвитку української освіти важливо досліджувати вплив глобальних змін на освітню систему. Це стосується не лише трансформації освітніх підходів, але й виховних процесів, що відіграють ключову роль у становленні особистості та підготовці майбутніх поколінь до викликів сучасного світу.

Ключові слова: гуманітарні науки, воєнний стан, здобувач вищої освіти.

УДК 378.147:378.22:37.07:005.3(477)

READINESS OF FUTURE MASTERS OF EDUCATION FOR MANAGEMENT ACTIVITIES: CONTENT AND STRUCTURE

ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТИ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА

Георгій Яковенко

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
E-mail: h.r.yakovenko@gmail.com
ORCID 0009-0005-0737-1300
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

George Yakovenko

applicant of of the third (educational and scientific) level higher education specialty 011 Educational, pedagogical sciences
E-mail: h.r.yakovenko@gmail.com
ORCID 0009-0005-0737-1300
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

ABSTRACT

The article reveals the relevance of research on the formation of future masters' readiness for managerial activities, which is due to the challenges of the modern education system, which requires highly qualified managers capable of strategic planning, innovation and digitalisation. Education reforms, decentralisation of governance, globalisation and increased competition among educational institutions determine the importance of developing the managerial competence of future masters. Legislative acts of Ukraine and strategic documents emphasise the need to train specialists who will meet national and international standards in the field of education.

The analysis of scientific publications has revealed different approaches to the